

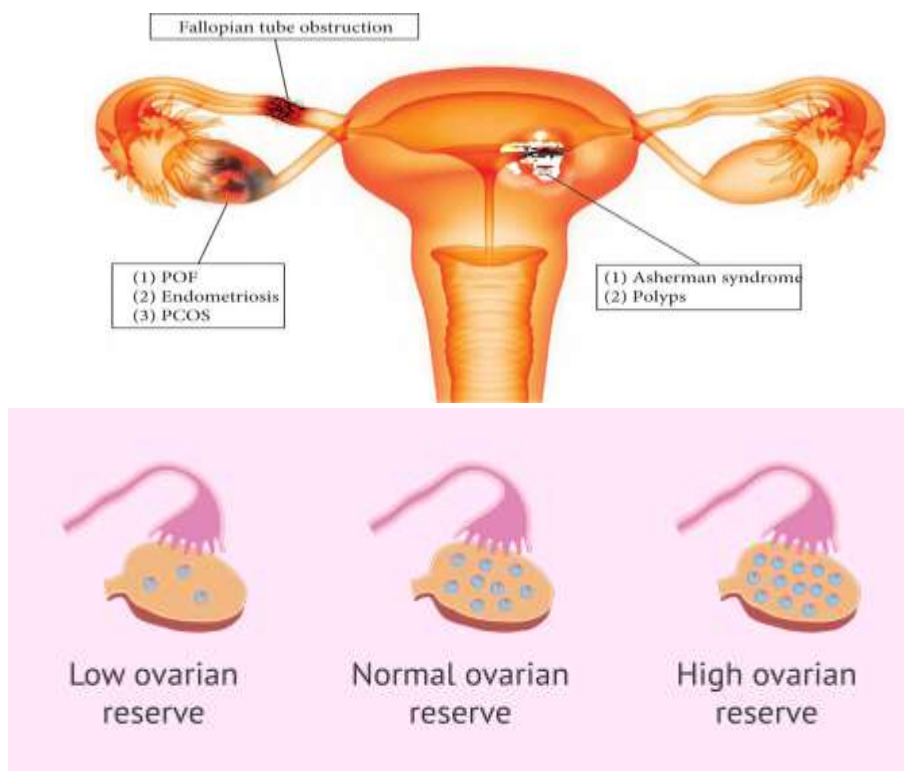
AYOLLARDA BEPUSHTLIK SABABLARINING ZAMONAVIY TASNIFI: FOLLIKULAR APPARAT YETISHMOVCHILIGI VA FALLOP NAYCHALARINING O'TKAZUVCHANLIK BUZILISHLARI

Raufova Jasmin Rasuljanovna

*Alfraganus universiteti Tibbiyot fakulteti,
Davolash ishi yo'nalishi 305-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ayollarda bepushtlikning eng keng tarqalgan omillaridan bo'lgan follikulyar apparat yetishmovchiligi (o'varian zaxira kamayishi) va fallop naychalarining o'tkazuvchanlik buzilishlari zamonaviy tibbiy nuqtai nazardan yoritiladi. Tadqiqotning maqsadi — ayollar reproduktiv salomatligiga ta'sir qiluvchi asosiy patologik jarayonlar, ularning etiologiyasi, diagnostik usullari va davolash tamoyillarini chuqur tahlil qilishdir. Maqolada ilmiy adabiyotlar, statistik ma'lumotlar, klinik tajribalar va zamonaviy yondashuvlar tahlili o'rin olgan. Usullar sifatida analitik-tahliliy yondashuv, klinik kuzatuvlar va ilmiy manbalarning qiyosiy tahlili qo'llanildi. Natijalarda bepushtlikning eng ko'p uchraydigan sabablari sifatida gormonal disbalans, follikulyar apparatning erta kamayishi va naycha-peritoneal patologiyalar asosiy o'rin tutishi aniqlangan. Xulosa sifatida ayollarda erta diagnostika, skrining va zamonaviy davolash protokollari bepushtlikning oldini olishda muhim ahamiyatga ega ekani ko'rsatildi.

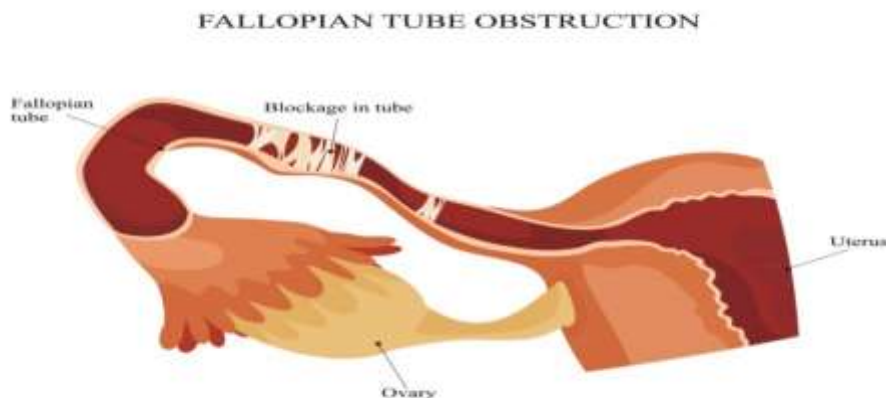
Kalit so'zlar: bepushtlik, follikulyar apparat, ovarian zaxira, fallop naychasi, o'tkazuvchanlik buzilishi, AMH.

KIRISH

Insoniyat tarixidan buyon avlod qoldirish, sog'lom nasl davom ettirish masalasi jamiyatning eng muhim qadriyatlaridan biri bo'lib kelgan. Hippokratning "Ayol salomatligi — kelajak avlodning salomatligidir" degan fikri ham bunga ishora qiladi. Bepushtlik masalasi bugungi kunda nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy, psixologik va demografik muammo hisoblanadi. Dunyo sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotiga ko'ra, har 6 juftlikdan biri homiladorlik bilan bog'liq qiyinchiliklarga duch keladi, ulardan 40 foizi ayol bepushtligi bilan izohlanadi.

Ushbu maqola keng maqsadli auditoriya — tibbiyot oliygohlari talabalari, ginekologiya yo'nalishidagi mutaxassislar, amaliyotchi shifokorlar hamda ayol reproduktiv salomatligi bilan qiziquvchilar uchun mo'ljallangan. Asosiy e'tibor ayollarda uchraydigan eng dolzarb ikkita patologiyaga qaratiladi: follikulyar apparat yetishmovchiligi va fallop naychalarining o'tkazuvchanlik buzilishlari. Mazkur muammolar reproduktiv yoshdagi ayollarda homiladorlikning murakkablashishi yoki imkonsiz bo'lishiga olib keluvchi asosiy sabablar sirasiga kiradi.

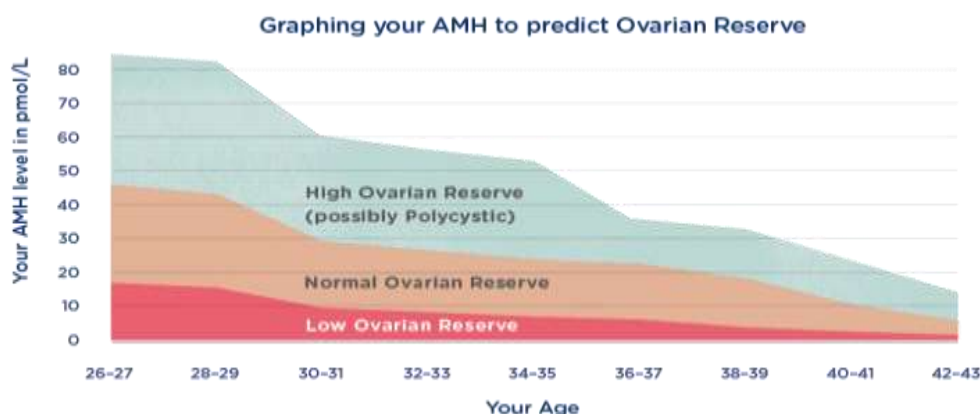
Asosiy qism

1. Ayollarda bepushtlikning umumiy tasnifi

Ayollarda bepushtlik ko'plab omillar bilan bog'liq bo'lib, zamonaviy tibbiyot ularni quyidagi guruhlariga ajratadi:

- Ovulyator buzilishlar
- Tuzilmal (anatomik) o'zgarishlar
- Naycha-peritoneal omillar
- Endokrin kasalliklar
- Immunologik omillar
- Idiopatik bepushtlik

Ular orasida ayniqsa ovulyator buzilishlar (35–40%) va naycha-peritoneal omillar (30–35%) eng ko'p uchraydi.

2. Follikulyar apparat yetishmovchiligi (FAE)

2.1. Follikulyar apparatning mohiyati

Ayol bolasining tuxumdonida tugʻma tarzda 1–2 million follikula mavjud boʻladi. Ularning faqat 300–500 tasi hayot davomida yetiladi va ovulyatsiyada ishtirok etadi. Agar follikulyar apparat biron sababga koʻra erta kamayib ketsa, ayolning homilador boʻlish imkoniyati keskin pasayadi.

2.2. Follikulyar apparat yetishmovchiligi sabablari

- Genetik nuqsonlar (masalan, Turner sindromi)
- 35 yoshdan keyingi tabiiy fiziologik kamayish
- Jarrohlik amaliyotlari (tuxumdon kistasini olib tashlash)
- Radiatsiya, kimyoterapiya
- Surunkali stress, autoimmun kasalliklar
- Ekologik zararli omillar

Bu omillar natijasida tuxumdonlardagi follikulalar zaxirasi kamayadi, AMH darajasi pasayadi, FSG koʻtariladi.

2.3. Klinik belgilari

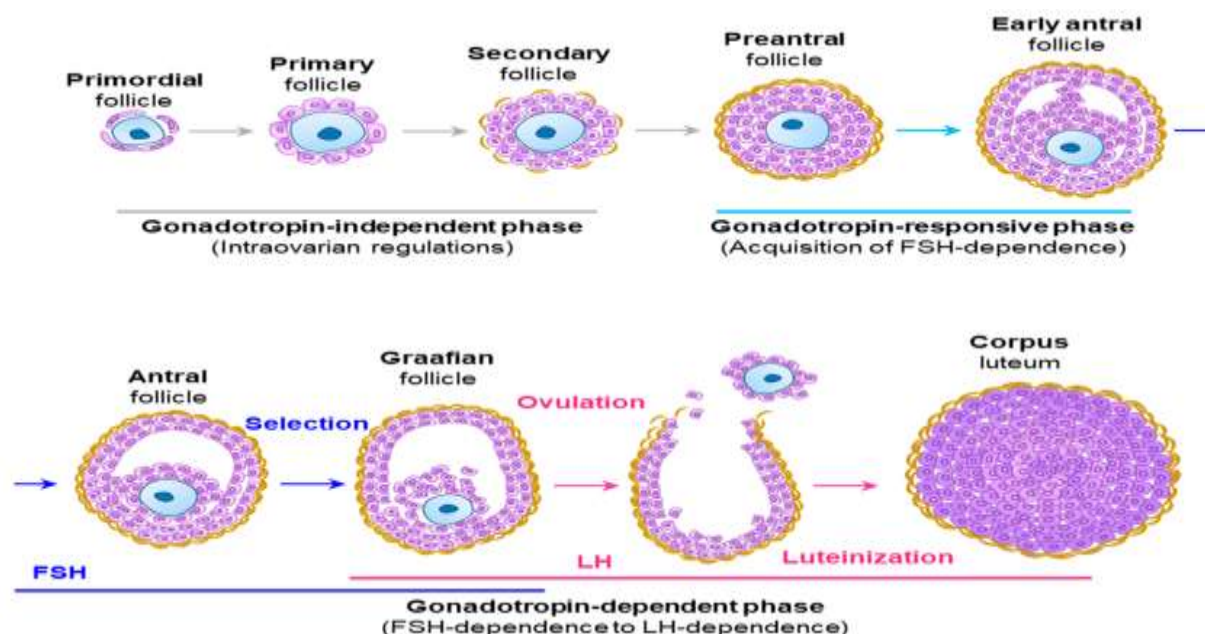
- Hayz siklining qisqarishi
- Ovulyatsiya yoʻqligi
- Homiladorlikning choʻzilishi
- Vegetativ oʻzgarishlar (issiq bosish, kayfiyat oʻzgarishi)

2.4. Diagnostika

- AMH testi — eng ishonchli marker
- FSG, LH, estradiol koʻrsatkichlari
- Ultratovush tekshiruvi — antral follikulalar soni
- Ovarian reserve testlar

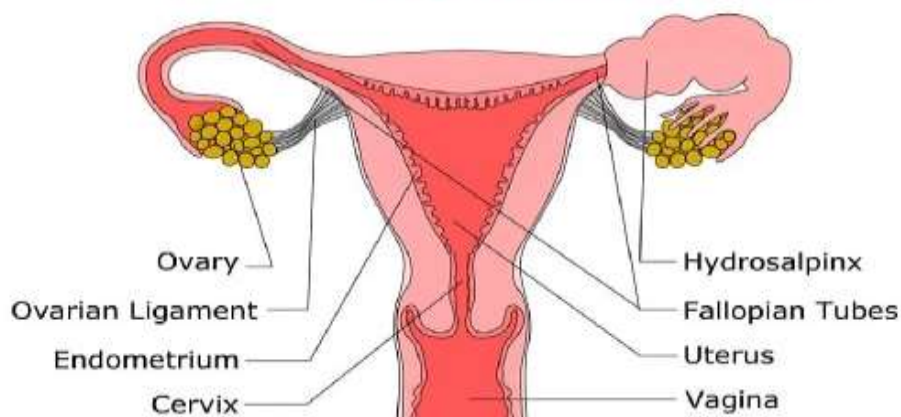
2.5. Davolash

- Ovulyatsiyani stimulyatsiya qilish
- Gormonoterapiya
- IVF (sunʼiy urugʻlantirish)
- Donor oositlaridan foydalanish
- Hayot tarzini sogʻlomlashtirish

3. Fallop naychalarining o'tkazuvchanlik buzilishlari

Explain Hydrosalpinx

3.1. Fallop naychalari funksiyasi

Fallop naychalari sperma va tuxumning uchrashuvi hamda urug'langan tuxum bachadonga yetkazilishini ta'minlaydi. Ularning shikastlanishi tabiiy homiladorlikni imkonsiz qiladi.

3.2. Naycha o'tkazuvchanligining buzilish sabablari

- JYUI — Chlamydia, Gonoreya, Mycoplasma
- Surunkali yallig'lanish (salpingit)
- Qorin bo'shlig'i jarrohlilari
- Endometrioz
- Hydrosalpinx
- Tug'ma anatomik nuqsonlar

3.3. Klinik ko'rinishlar

Ko'pincha hech qanday belgi bermaydi. Ba'zan:

- Past qorin og'riqlari

- Surunkali yallig'lanish
- Hayz vaqtida og'riqlar kuchayishi

3.4. Diagnostika

• HSG (gisterosalpingografiya) — asosiy usul

• Sonosalpingoskopiya (HyCoSy — Hystero-Contrast-Sonography) — bu fallop naychalarining o'tkazuvchanligini baholash uchun ultratovush (UZI) yordamida kontrast moddadan foydalaniladigan diagnostik usuldir.

- Laparoskopiya — eng aniq diagnostika
-

3.5. Davolash yo'nalishlari

- Antibakterial va yallig'lanishga qarshi dorilar
- Fizioterapiya
- Laparoskopik operatsiya — yopishmalarni ajratish
- Hydrosalpinxda naychani olib tashlash
- IVF ga tayyorlov

Xulosa

Ayollarda bepushtlikning zamonaviy tasnifi ko'plab omillarni o'z ichiga oladi, ammo follikulyar apparat yetishmovchiligi va fallop naychalarining o'tkazuvchanlik buzilishlari eng asosiy etiologik sabablar hisoblanadi. Mavzuni chuqur o'rganish shuni ko'rsatadiki, erta diagnostika, skrining, gormonal tekshiruvlar va zamonaviy tasviriy usullar bepushtlikning oldini olish va uni samarali davolashda juda muhimdir. To'g'ri tanlangan davolash taktikasini qo'llash ayollarda reproduktiv salohiyatni tiklash va homiladorlikka erishish imkoniyatini sezilarli darajada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ginekologiya asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.
2. World Health Organization. Reproductive Health Reports, 2023.
3. Fertility and Sterility Journal, 2022–2024.

4. O'zbekiston Respublikasi SSV statistik byulleteni, 2023.
5. PubMed: Ovarian Reserve Studies (2020–2024).
6. Onlayn tibbiy manbalar: Mayo Clinic, Medscape, WebMD.